

TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Oslo overgangsbolig,
avdeling Gamlebyen

11.mars 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen	3
1.2. Gjennomføring av tilsynet.....	3
2. Tilsynsrådets vurderinger	4
2.1. Om Oslo overgangsbolig, avdeling Gamlebyen	4
2.2. Oppfølging og aktivitet.....	5
2.3. Tvangsmidler og kontrolltiltak	6
2.3.1. Kroppsvisitasjoner, rusprøve og romvisitasjon	6
2.3.2. Bruk av kontrolltiltak og overflytting til annen enhet.....	7
2.4. Tilbakeføringsarbeid	8
3. Tilsynsrådets anbefalinger	8
4. Tilbakemelding og oppfølging	9

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Det nye nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen ble etablert fra 1. januar 2025.¹ Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Ved hvert tilsynsbesøk i kriminalomsorgens institusjoner skal minst to medlemmer av Tilsynsrådet delta, så langt mulig én fra ledelsen. Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.²

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.³

1.2. Gjennomføring av tilsynet

11. mars 2025 var Tilsynsrådet på stedlig tilsyn i Oslo overgangsbolig, avdeling Gamlebyen kl. 18.00 til 20.00.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (Nestleder)
- Verna Rege Nilssen (Leder)
- Tonje Lilaas Larsen (Nestleder)
- Elisabeth Røste (Sekretariatet)
- Mari Gjølberg Gedde (sekretariatet)

Oslo overgangsbolig, avdeling Gamlebyen ble varslet om tilsynsbesøket i brev 14. februar 2025. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant av det stedlige besøket. I varselet ble fengselet bedt om å oversende informasjon i forkant av tilsynsbesøket.

Rapporten bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte, innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon.

Fengselet bistod velvillig under gjennomføringen av besøket.

---

¹ Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er opprettet i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 2 A, se Prop. 46 L (2022–2023). Tilsynsrådets ansvar og oppgaver er nærmere regulert i forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen.

² Straffegjennomføringsloven § 9 a.

³ Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Om Oslo overgangsbolig, avdeling Gamlebyen

Avdeling Gamlebyen består av to boliger, en avdeling i Gamlebyen og en avdeling på Torshov, med felles fengselsleder. I det videre omtales tilsynsobjektet som avdeling Gamlebyen.

Avdeling Gamlebyen har nylig flyttet til nyoppussede lokaler i Oslogate 35. Avdelingen ligger sentralt i Oslo, og har ordinær kapasitet med 20 plasser for menn. Overgangsboligen er et tilbud for innsatte med kort tid igjen av soningen.

Avdeling Gamlebyen følger opp både innsatte som bor i avdelingen, og domfelte fra avdelingen som har møteplikt eller hjemmesoning uten fotlenke.

De fleste innsatte i avdeling Gamlebyen er overført fra fengsler med lavere sikkerhetsnivå, men noen kommer også fra andre overgangsboliger. Avdelingen opplyste at de mottar innstillinger fra fengslene om overføring av den innsatte, men at de har mulighet til å overprøve fengselets vurdering. Avdeling Gamlebyen er opptatt av at innsatte skal ha gjennomført en del av straffen i fengsel, enten høyt og/eller lavsikkerhet, og at vedkommende er i arbeid eller under utdanning, før innsatte kan bli overført til avdelingen. Avdelingen intervjuer alle søkerne for å vurdere om søker 27en skal få en plass. Temaer for intervjuene er motivasjon, planer videre, om de vedkjenner seg dommen og lignende. Ifølge avdelingen får 90 prosent av de som har vært på intervju plass.

Innsatte som har en inntekt betaler husleie. Husleien varierer mellom 1 000 og 1 800 kroner. Innsatte som har lavere inntekt enn livsoppholdssatsen eller mottar tiltakspenger fra Nav betaler ikke husleie. Innsatte må også betale for sin egen mat og toalettartikler. Avdelingen anser dette som et ledd i progresjonen for å komme tilbake til samfunnet.

Avdeling Gamlebyen har hatt et belegg på 92 prosent de siste 12 månedene. Målkravet er 95 prosent belegg. Avdelingen opplyste at det er krevende å oppfylle kravet om 95 prosent belegg grunnet relativt stor sirkulasjon av innsatte i avdelingen. Dette er knyttet til prøveløslatelser, tidligere overføring til hjemmesoning og i noen tilfeller regelbrudd som medfører overføring til en annen enhet. Det kan også være lang saksbehandlingstid, både på lokalt nivå og i regionen. Noen ganger vil også domfelte trekke sin søknad eller ikke komme til overgangsboligen grunnet regelbrudd i avgivende fengsel. Avdelingen opplyste at de jobber for å fylle plassene. Tilsynsrådet vurderer at utnyttelse av kapasiteten i overgangsboliger er viktig for å sikre flest mulig innsatte en god tilbakeføring til samfunnet.

Gjennomsnittsalderen ved avdeling Gamlebyen er 42 år. De siste 12 månedene har avdelingen hatt fem innsatte på 25 år eller yngre. På tidspunktet for Tilsynsrådets besøk var den yngste og den eldste på avdelingen henholdsvis 30 år og 62 år.

De innsatte har ulike bakgrunner. Avdelingen opplyste at det kan være språkmessige utfordringer. Tilsynsrådet anbefaler at avdelingen benytter tolk ved behov.

Huset består av fire etasjer og en kjeller. De innsatte er fordelt på tre etasjer, fra andre til fjerde etasje. Andre og tredje etasje har to bad hver med toalett og dusj. Fjerde etasje har ett bad med toalett og dusj. Det er vaktrom ved inngangen og en skjerm med informasjon til innsatte i gangen. I første etasje er det et lite kjøkken uten spiseplass og stue med få sitteplasser. Innredningen gjør at de innsatte må spise alle måltider i sofaen, og at det ikke er plass til at de innsatte spiser sammen.

Tilsynsrådet har inntrykk av at de innsatte ønsker seg en annen innredning av lokalene. Tilsynsrådet anbefaler at avdelingen anskaffer et spisebord på kjøkkenet og ser på muligheten til å skaffe flere sitteplasser i stua, slik at flere innsatte kan være i fellesområdet samtidig. Tilsynsrådet erfarer også at de innsatte ønsker seg et rom hvor de kan drive med andre aktiviteter enn å se på TV.

All statistikk og informasjon om Oslo overgangsbolig samles i en rapport, som inkluderer avdelingene Gamlebyen og Torshov. Tilsynsrådet finner det krevende å sile ut informasjonen som angår de ulike avdelingene fra rapporten, og ber enheten vurdere hensiktsmessigheten av en slik felles rapportering.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- arbeider for å sikre at kapasiteten utnyttes og at plasser ikke blir stående ledig.
- benytter tolk ved behov
- innreder lokalene på en måte som legger til rette for felles måltider og felles aktivitet.

2.2. Oppfølging og aktivitet

Avdeling Gamlebyen er et bygg med gjerde rund. Bygget er låst og de innsatte må ta kontakt med personalet når de skal ut. Porten i gjerdet låses på ettermiddagen. De innsatte kan bevege seg fritt i bygget. Alle innsatte har en kontrakt med avdelingen, hvor de blir enige om hvilke tidspunkt den enkelte innsatte skal oppholde seg i overgangsboligen.

En forutsetning for å få plass ved avdelingen er at den innsatte har et sysselsettingstilbud. Det gjøres unntak for innsatte som har helse relaterte utfordringer som gjør at de ikke kan arbeide eller studere. For disse innsatte stilles det krav om andre aktivitetstilbud, som samtale med psykolog, trening o.l. Det forventes at innsatte ved avdelingen tar ansvar for livet sitt og fremgangen i soningen, og avdelingen skal bistå i denne prosessen.

De innsatte kan som utgangspunkt jobbe mandag–fredag frem til kl. 18. Innsatte som ønsker å jobbe på kveldstid eller i helgene må søke om utvidet arbeidstid til regionen. Det er mange innsatte som har utvidet arbeidstid. Tilsynsrådet anbefaler avdelingen å oppfordre innsatte som har tilbud om kvelds- og helgearbeid til å søke om utvidet arbeidstid.

Avdeling Gamlebyen opplyste at de har samarbeid med ulike organisasjoner og tiltak som gir tilbud til de innsatte. Dette er blant annet Motivator ved Ila, WayBack, Røde Kors, Blå Kors, prosjektet *Mellom Oss* av Frelsesarmeen, og Stiftelsen Breaktrough. Avdelingen forsøker å motivere innsatte til å benytte seg av disse tilbudene, men opplever at de innsatte ikke ønsker å delta fordi de må bruke av permisjonstiden sin for å delta. Tilsynsrådet vurderer at samarbeidsaktørene kan ha nyttige tilbud til de innsatte, samtidig som de innsatte har behov for å benytte permisjonstiden til å opprettholde relasjoner med familiemedlemmer, gjennomføre private ærend og normalisere det å være en del av samfunnet. Tilsynsrådet vurderer at det kan være hensiktsmessig for de innsattes tilbakeføring at de gis anledning til å benytte seg av tilbudene fra samarbeidsaktørene uten at det går på bekostning av permisjonstiden deres.

Alle innsatte har en primærkontakt, enten sosionom eller fengselsbetjent. De ansatte ved avdelingen har faste møtepunkter hvor de gjennomgår hver innsatt, og eventuelt diskuterer enkeltsaker. Med møtepunkter menes overlapping ved vaktskifte tre ganger per dag hverdager og to ganger per dag i helg. Utover dette har man ett møte i uken (rådsmøte),

hvor man snakker mer grundig om hver enkelt innsatt, behandler søknader og eventuelt rapporter. De innsatte har ikke kontaktutvalg, men avdelingen gjennomfører allmøte en gang i måneden. Det er oppmøteplikt og allmøtet gjennomføres i WayBacks lokaler. Innsatte får ikke informasjon om hva som skal drøftes på møtet i forkant. Temaer som har vært gjenstand for allmøte er blant annet ramadan, gjennomføring av regler for hjemmesoning og ekstra permisjon til trening. Tilsynsrådet vurderer at allmøtene er en positiv medvirkningsarena for de innsatte, men bemerker at det bør tilrettelegges for at også de innsatte kan komme med innspill til møteagendaen.

Gamlebyen overgangsbolig opplyste at det ikke har vært tilfeller av selvdrap eller selvdropsforsøk ved avdelingen. I etterkant av et selvdropsforsøk ved avdeling Torshov tilbake i tid, ble det innført en rutine om at de ansatte se til alle innsatte to ganger om dagen.

Den enkelte innsatte følges opp ved innkomst ved å gå tur, ta en kaffe og lignende for å bli godt kjent, og for å finne ut hva den enkelte trenger. Tilsynsrådet vurderer at avdeling Gamlebyen har foretatt risikovurderinger av hver enkelt innsatt ved intervjuet og ved samtalene ansatte har med de innsatte, men understreker at avdelingen må sikre notoritet rundt informasjonen som fremkommer i samtalene. Avdelingen har opplyst at samtalene skal føres i journalsystemet Kompis.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- oppfordrer innsatte til å søke om utvidet arbeidstid dersom de har tilbud om dette fra arbeidsgiver.
- vurderer å tilrettelegge for at de innsatte kan benytte seg av tilbud fra samarbeidsaktører i tillegg til ordinære permisjoner.

2.3. Tvangsmidler og kontrolltiltak

2.3.1. Kroppsvisitasjoner, rusprøve og romvisitasjon

Avdeling Gamlebyen opplyste at de ikke benytter noen form for tvangsmidler. Samtidig opplyses det om bruk av narkotikahund og kroppsvisitasjoner. Tilsynsrådet bemerker at dette er å anse som tvangsmidler.

De innsatte må avlegge utåndingsprøver og urinprøver ved mistanke om inntak av alkohol og narkotika. Avdeling Gamlebyen opplyste at urinprøver benyttes lite, og at det i all hovedsak benyttes utåndingsprøver. Avdelingen opplyste at de ved mistanke om rus kan foreta kroppsvisitering, men at dette gjøres svært sjeldent. Etter det opplyste har det ikke vært gjennomført kroppsvisitering (nakenvistasjon) de siste 12 månedene.

Avdeling Gamlebyen gjennomfører også narkotikakontroll ved hjelp av visitasjonspatrulje med hund. Visitasjonspatruljen er på besøk cirka en gang hver sjettede uke og eventuelt ved behov. Avdelingen opplyste at det plukkes ut et par rom, gjerne tilhørende innsatte med rushistorikk eller som nylig har ankommet, hvor avdelingen finner at det foreligger grunn for å gjennomføre visitasjon. Ifølge avdelingen er det sjeldent funn, og eventuelle funn knytter seg etter det opplyste som oftest til spor av cannabis på klær. Innsatte får da beskjed om å fjerne eller vaske klærne. Innsatte som ikke er hjemme under cellevisitasjonen, får skriftlig beskjed om at rommet har blitt visitert.

Det er uklart for Tilsynsrådet om narkotikahunden gjennomfører søk på innsatte eller bare på cellen. Det er også uklart om besøket av visitasjonspatroljen hver sjette uke er et rutinemessig besøk eller om patroljen tilkalles på bakgrunn av mistanke. Tilsynsrådet bemerker at tvangsmidler ikke skal gjennomføres rutinemessig. Det bør føres kontroll over gjennomførte tvangsmidler, herunder kroppsvisitasjoner og visitasjoner med hundepatroljen, slik at både begrunnelsen for visitasjonen og om det ble gjort funn fremgår. Dette kan bidra til å sikre at bruk av tvangsmidler er tilstrekkelig begrunnet.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- sikrer at tvangsmidler ikke gjennomføres rutinemessig.
- fører kontroll over gjennomførte tvangsmidler, herunder kroppsvisitasjoner og visitasjoner med hundepatroljen, slik at både begrunnelsen for visitasjon og om det ble gjort funn kan dokumenteres.

2.3.2. Bruk av kontrolltiltak og overflytting til annen enhet

Ved brudd på vilkårene for soning ved overgangsbolig, kan den innsatte ilegges reaksjoner⁴. Det skal fattes vedtak hvis innsatte ilegges reaksjoner.

Leder ved overgangsboligen skal vite hvor den enkelte er til enhver tid. Det gjennomføres stikkprøver på dagtid.⁵ Avdelingen opplyste at det ved brudd normalt gis fire ukers karantene fra permisjon. Ved mer alvorlige brudd kan den innsatte miste plassen ved overgangsboligen og overføres tilbake til fengsel med lavt eller høyt sikkerhetsnivå.

Videre opplyste avdeling Gamlebyen at det ved brudd gjøres en individuell vurdering av hvordan det bør reageres i hvert enkelt tilfelle, og at avdelingen arbeider aktivt for å forhindre tilbakeføring til høyere sikkerhet. Ifølge informasjonen fra avdelingen er det sjeldent at innsatte blir overført til en annen enhet. Tilsynsrådet er positive til at avdeling Gamlebyen begrenser overføring til annen enhet til tilfeller der det er strengt nødvendig.

Tilsynsrådet oppfatter at avdeling Gamlebyen ikke fører oversikt over ilagte reaksjoner. Avdelingen antar ut ifra manuell telling av lister at de har gitt cirka 15 reaksjoner de siste 12 månedene, hvor tre personer står for ni av reaksjonene. Reaksjonene har blitt gitt i form av skriftlig advarsel eller skriftlig irettesettelse etter straffegjennomføringsloven § 40 bokstav a. Tilsynsrådet har ikke sett dokumentasjon på antall overføringer til andre enheter.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- fører oversikt over ilagte reaksjoner jf. straffegjennomføringsloven § 40.

⁴ Jf. straffegjennomføringsloven § 40

⁵ Særlige retningslinjer for overgangsboliger punkt 15 (3) 4

2.4. Tilbakeføringsarbeid

Kriminalomsorgens primære verktøy for kartlegging i forbindelse med tilbakeføringsarbeid er BRIK. I 2024 gjennomførte Avdeling Gamlebyen totalt 25 BRIK-kartlegginger. Avdelingen opplyste at de ikke har nøyaktige tall, men at de i 2024 hadde 96 innsettelse. Tilsynsrådet bemerker at 25 av 96 er en nok så lav andel gjennomførte kartlegginger.

Permisjoner er en viktig del av den innsattes tilbakeføring til samfunnet. Det kan gis permisjon opptil 30 dager i året, som utgjør 2,5 døgn i måneden. Innsatte som har barn kan innvilges opptil 4,4 permisjonsdøgn i måneden. Permisjonene kan avvikles i helgene, og avdelingen opplyste at det også gis dispensasjon i sommerferien. Nærpermisjon må som hovedregel søkes om én uke i forveien. Innsatte med varslingsplikt overfor fornærmede er unntatt fra denne ordningen, ettersom det må sendes varsling til fornærmede ved hver eneste utgang. Dette medfører betydelig saksbehandling og behov for flere ansatte til å håndtere varslingsplikten. Avdelingen opplyste videre at innsatte med fornærmede har andre søknadsfrister, og at varslingsrutinene for tiden er ute på høring. Det ble samtidig fremhevet at det er lite avslag på permisjonssøknader, men at fristene praktiseres strengt. Dersom innsatte ikke søker innenfor fastsatte frister, blir søknaden alltid avslått.

Korttidspermisjoner kan benyttes til formål som trening, møter med familie og venner, kinobesøk og andre private ærend. Avdelingen informerte om at innsatte kan innvilges inntil 10 timer korttidspermisjon per uke, inkludert reisetid. Hver enkelt permisjon kan ikke overstige 5 timer innenfor Oslo eller 7 timer utenfor Oslo. Det ble opplyst at korttidspermisjoner kan søkes samme dag, og at tiden kan deles opp i enkelttimer i løpet av uken, blant annet til trening eller samvær med familie og venner.

Overgangsboligen innhenter egnethetsvurdering fra friomsorgen, før de fatter vedtak om straffegjennomføring i hjemmet med eller uten elektronisk kontroll for innsatte som har søkt om dette.. Avdelingen opplyste at de fleste som ønsker overføring til straffegjennomføring i hjemmet med elektronisk kontroll får dette, men at det er få søknader om slik soning, ettersom permisjonene er lengre ved overgangsboligene enn ved hjemmesoning

Avdeling Gamlebyen opplever at det få brudd på hjemmesoning med eller uten lenke.

Tilsynsrådet har inntrykk av at innsatte i hovedsak er fornøyde med å gjennomføre straff ved avdeling Gamlebyen, og at avdelingen legger godt til rette for en progresjon til straffegjennomføring i hjemmet og tilbakeføring til samfunnet.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- loggfører antall gjennomførte BRIK kartlegginger på en måte som gjør at det kan føres statistikk, og som sikrer notoritet rundt antall og hvordan kartleggingene følges opp.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at avdeling Gamlebyen må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her:

Om Oslo overgangsbolig, avdeling Gamlebyen

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- arbeider for å sikre at kapasiteten utnyttes og at plasser ikke blir stående ledig.
- benytter tolk ved behov
- innreder lokalene på en måte som legger til rette for felles måltider og felles aktivitet.

Oppfølging og aktivitet

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- oppfordrer innsatte til å søke om utvidet arbeidstid dersom de har tilbud om dette fra arbeidsgiver.
- vurderer å tilrettelegge for at de innsatte kan benytte seg av tilbud fra samarbeidsaktører i tillegg til ordinære permisjoner.

Kroppsvisitasjoner, rusprøve og romvisitasjon

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- sikrer at tvangsmidler ikke gjennomføres rutinemessig.
- fører kontroll over gjennomførte tvangsmidler, herunder kroppsvisitasjoner og visitasjoner med hundepatruljen, slik at både begrunnelsen for visitasjon og om det ble gjort funn kan dokumenteres.

Bruk av kontrolltiltak og overføring til annen enhet

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- fører oversikt over ilagte reaksjoner jf. straffegjennomføringsloven § 40.

Tilbakeføringsarbeid

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Gamlebyen:

- loggfører antall gjennomførte BRIK kartlegginger på en måte som gjør at det kan føres statistikk, og som sikrer notoritet rundt antall og hvordan kartleggingene følges opp.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Avdeling Gamlebyen har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten 24. 2025. Avdelingen er også bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen fire uker. Fengselets tilbakemelding vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.